

hibitionem, in qua præponendi sunt parentes. Unde honora dicit, non dilige. Obviat etiam illis illud quod Hieronymus super Ezechielem, cap. XLIV. 25. ait, scilicet ut ordine charitatis (sicut scriptum est: „Or-
dinavit in me charitatem“) post omnium patrem Deum carnis quoque pater diligatur, & mater, & filius, & filia, & frater, & soror. Ambrosius (b) quoque diligendi exprimens ordinem, super illud Cant. cap. 11. Ordinavit in me charitatem, ait: „Multorum charitas inordinata est. Quod in primo est, ponunt tertium, vel quartum. Primo Deus diligendus est, secundo parentes, tertio filii, post domestici; qui si boni sunt, malis filiis præponendi sunt: secundum hoc in Evangelio ad cuiusque dilectionem proprium ponit, Marc. XII. 30. & 31. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex totis viribus tuis; & proximum tuum sicut te ipsum: & inimicos non ex tota virtute, non sicut te ipsum, sed simpliciter. Sufficit enim quod diligimus, & non odio habemus.“ Ecce hic ex præmissis aperte insinuat quæ in affectu charitatis distinctio sit habenda, ut differenti affectu, non pari homines diligamus; & ante omnium Deum, secundo nos ipsos, tertio parentes, inde filios, & fratres, post domesticos, demum inimicos diligamus. Sed inquit illi, quæ de ordine dilectionis supra dicuntur, esse referenda ad operis exhibitionem, quæ differenter proximis exhibenda sunt: primo parentibus, inde filiis, post domesticos, deinde inimicis; Deum vero tam affectu, quam obsequii exhibitione ante omnia diligendum.

Quod aliqui illorum tradunt, tantum proximum quantum nos esse diligendum.

Quorum etiam nonnulli tradunt, affectu charitatis tantum proximos esse diligendos, quantum nos ipsos diligimus: quod confirmant auctoritate Augustini qui ait de Trinit. Lib. VII. cap. VIII. „Nec illa jam quæstio moveat, quantum charitatis fratri debeamus impendere, quantum Deo. Incomparabiliter plus Deo quam nobis, fratri vero quantum nobis. Nos autem tanto magis diligimus, quanto magis diligimus Deum.“ Ex hoc, & ex præmissis testimoniis Augustini asserunt, omnes homines pariter diligendos à nobis, & tantum quantum nos, Deum autem plus quam nos, corpus vero nostrum minus quam nos, vel proximos. Nec in enumeratione præmissa quatuor diligendorum, ordinem diligendi assignari dicunt, sed tantum quæ sunt diligenda.

Secundum alios non pari affectu omnes diligendi sunt.

Verum quia præmissa verba Ambrosii secundum affectum ordinem diligendi, magis quam secundum effectum diligenter intuentibus explicare videntur, non indocte alii dicunt non solummodo exhibitione operis, sed etiam in affectu charitatis ordinem differentem esse statutum; ut ante omnia diligamus Deum, secundo nos, tertio parentes, quarto filios, vel fratres, & huiusmodi, postea domesticos, demum inimicos.

Determinatio auctoritatum, quæ videntur adversari.

Quod vero Augustinus dicit, pariter omnes esse diligendos, & pari dilectione omnibus vitam optandam, ita accipi potest, ut paritas non ad affectum referatur, sed ad bonum quod eis operatur: quia charitatem omnibus optare debemus, ut paria bona mereantur, sicut Apostolus dicit I. Corinth. VII. 2. „Volo omnes homines esse sicut me.“ Optanda est enim in minoribus perfectio maiorum, ut ipsi fiant perfecti, & sic pariter mereantur beatitudinem: vel pari dilectione, id est eadem dilectione, omnes diligendi sunt. Item quod ait: „Ut tantum diligamus fratres quantum nos:“ ita intelligi potest; id est, ad tantum bonum diligamus fratres ad quantum nos, ut tantum bonum eis optemus in æternitate quantum nobis, etsi non tanto affectu: vel ibi „quantum“, similitudinis est, non quantitatis.

Quæstio de parentibus malis, & aliis bonis.

Solet quæri si parentes nostri mali sint, vel filii, vel fratres, an magis, vel minus diligendi sint aliis bonis hac ratione nobis non copulatis. Videtur quod magis sint diligendi boni qui nobis carne non sunt conjuncti, quam alii carne conjuncti: quia nobis sunt conjuncti corde, glutino charitatis: sanctior est enim copula cordium quam corporum. Unde Beda (c) de illis verbis Domini Matth. XII. 49. „Mater mea, & fratres mei hi sunt qui verbum Dei faciunt,“ ait: „Non injuriose negligit matrem, nec mater negatur, quæ etiam de cruce agnoscitur; sed religiosiores monstrantur copulæ mentium quam corporum.“ Verumtamen latebrosa quæstio est hæc, nec à nobis plene absolvenda propterantibus ad alia. Movemur enim super illis verbis quibus inimicos non ex tota virtute, non sicut teipsum jubet diligere, sed simpliciter: sufficit enim quod diligimus, & non odio habemus. Quod non ita est accipiendum, quasi sufficiat tibi diligere inimicum; & non sicut teipsum (quia omnes & amicos, & inimicos sicut teipsum diligere debes) sed ad ostendendum gradus diligendi Deum, & proximum, & inimicum, qui tamen proximus est, quos Dominus ponit cum ait: „Diliges Deum ex tota virtute, & proximum tuum sicut teipsum.“ Non ait „Ex tota virtute“, ut ostendat proximum diligendum minus quam Deum. Dicit etiam: Diligite inimicos vestros, nec addit, „Ex tota virtute“, nec, „Sicut teipsum“, sed simpliciter: sufficit.

Ex Edit. P. Nicol. (b) Ex illo quidem notat Glossa super eundem locum; sed Origenis potius est hom. 111. in Cant. ut in Pantheologia Rayneriana tit. Charitas, cap. 11. notavimus. Nec S. Ambrosius in Cantica commentarium ullum scripsit; sed Ambrosius Ansbertus tantum, etsi collectivius Commentarius ex Ambrosii scriptis consarcinatus inter ejus opera extat; sed nec eadem ibi quæ hic inter alia quæ de ordine charitatis disserit, ut nec in xxxi. cap. Prov. cap. x. ubi etiam de eodem, & Lib. I. de Officiis cap. VII. unde aliquid huc pertinens colligi potest. (c) Mutuatus ex Ambrosio, ex quo & refert S. Thomas plenius in Catena aurea super Lucam.

scit enim quod diligimus, & non odio habemus; id est, sufficit dicere, ut diligamus, ut non odio habeamus; non quin eos diligere debeamus sicut nos, quia proximi sunt; sed sufficit si eos minus diligimus quam alios proximos, quod dilectionis genus innuit.

Quæstio Augustini in Libro Retractationum.

Quæri etiam solet, cur Dominus præceperit diligere inimicos, cum alibi præcipiat odio habere parentes, & filios. Ad quod dicendum est, duo esse diligenda in homine, naturam, & virtutem; virtutem vero, & peccatum esse odiendum. Et parentes ergo, in quantum mali sunt, odiendi sunt; & inimici diligendi, in quantum homines. Diligamus ergo inimicos lucrandos regno Dei, & odiamus vitia in propinquis, quæ nos impediunt à regno Dei: & in omnibus communiter naturam diligamus, quam Deus fecit.

De gradibus charitatis.

Sciendum quoque est, diversos esse gradus charitatis. Est enim charitas incipiens, perfecta, & perfectissima. Unde Augustinus tract. v. in Epist. I. Joan. cap. 111. „Perfecta charitas hæc est, ut quis paratus sit pro fratribus etiam mori. Sed numquid mox ut nascitur, etiam prorsus perfecta est? Immo ut perficiatur, nascitur; cum fuerit nata, nutritur; cum fuerit nutrita, roboratur; cum fuerit roborata, perficitur; cum ad perfectionem venerit, dicit Philipp. I. 23. Cupio dissolvi &c.“ Hic aperte progressus, & perfectio charitatis insinuat; quam perfectionem etiam veritas commendat dicens Joan. xv. 13. „Majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis:“ quod dictum utique est de opere dilectionis: quia major dilectionis effectus non est quam ponere animam pro aliis. Nec te moveat quod ait „Pro amica“, qui enim ponit animam pro amicis, & pro inimicis ponit, ad hoc ut & ipsi fiant amici.

DIVISIO TEXTUS.

Postquam determinavit Magister quid esset ex charitate diligendum, hic determinat de ordine charitatis. Dividitur autem hæc pars in duas. In prima determinat de ordine charitatis respectu diligibilium quantum ad quantitatem dilectionis; in secunda quantum ad quantitatem meriti, dist. xxx. ibi: *Hic quæri solet.* Prima pars dividitur in duas. In prima determinat de ordine charitatis quantum ad diversos gradus (4) diligibilium; in secunda quantum ad diversos (5) respectu status ipsius diligentis, ibi: *Sciendum quoque est, diversos esse gradus charitatis.* Prima in duas. In prima determinat ordinem charitatis respectu diligibilium; in secunda movet quasdam quæstiones circa determinata, ibi: *Solet etiam quæri, si parentes nostri mali sint, vel filii, vel fratres, an magis, vel minus diligendi sint aliis bonis hac ratione nobis non copulatis.* Circa primum duo facit. Primo ostendit charitatem habere ordinem; secundo ostendit secundum quid attendendus sit ordo iste, ibi: *Unde super hoc saepe movetur quæstio.* Et circa hoc duo facit. Primo ponit diversas circa hoc opiniones; in secunda determinat quid sibi videatur: ibi: *Verum quia præmissa movetur quæstio.* Circa primum duo facit. Primo ponit quæstiones diversas, & rationes earum; secundo ostendit quomodo prima opinio rationibus alterius partis respondet, ibi: *Sed inquit illi, quæ de ordine dilectionis supra dicuntur, esse referenda ad operis exhibitionem.* Circa primum duo facit. Primo ponit opinionem illorum qui dicunt, ordinem charitatis attendendum esse solum secundum effectum; secundo illorum qui dicunt, etiam secundum affectum attendendum esse, ibi: *Quibus obviat illud præceptum legis de diligendis parentibus.* Sed inquit illi, quæ de ordine dilectionis supra dicuntur, esse referenda ad operis exhibitionem. Hic ostendit quomodo prima opinio responderet rationibus alterius partis, & circa hoc duo facit. Primo ostendit quomodo prima opinio responderet rationibus secunda. In secunda ostendit quomodo prima opinio.

In III. Sent. Tom. III.
(4) Al. eligibilium. (5) *Fortè onmittendum respectu, vel legendum respectus.* (5) Al. inæqualem, & movet ad effectum. (7) Al. vel effectum.

nio addit (6) æqualem dilectionem esse impendendam proximo quantum ad affectum, sicut & sibi ipsi, ibi: *Quorum etiam nonnulli tradunt affectu charitatis tantum proximos esse diligendos.*

Solet autem quæri, si parentes nostri mali sint, vel filii, vel fratres, an magis, vel minus diligendi sint aliis bonis. Hic movet quasdam quæstiones circa veritatem determinatam; & dividitur in duas partes secundum duas quæstiones quas movet. Secunda incipit, ibi: *Quæri etiam solet, cur Dominus præceperit diligere inimicos.*

QUÆSTIO I.

HIC quærentur octo.

Primo. Utrum charitatis sit habere ordinem.

Secundo. Utrum ille ordo sit attendendus secundum affectum, (7) & effectum simul, vel secundum affectum tantum.

Tertio. Utrum Deus super omnia diligendus sit.

Quarto. Utrum ejus dilectio admittat intuitum alius mercedis.

Quinto. Utrum proximos quantum nos ipsos diligere debeamus.

Sexto. Utrum inter proximos propinqui extranei preferendi sint.

Septimo. De ordine propinquorum ad invicem.

Octavo. De perfectione charitatis, & gradibus enumerationis.

ARTICULUS I.

Utrum charitas habeat ordinem.

2. quæst. xxvi. art. 1.

AD primum sic proceditur. Videtur quod charitas ordinem non habeat. Bernardus enim dicit (serm. VII. in Cant.) quod amor gradum nescit, dignitatem non considerat. Sed omnis ordo habet aliquem gradum. Ergo in charitate non est aliquis ordo.

2. Præterea. Philosophus dicit VIII. Ethic. cap. v. quod amicitia æqualitas quadam est. Sed æqualitas

ss 2 p 22 22 est